

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA”
DIN IAȘI
FACULTATEA DE FILOSOFIE ȘI ȘTIINȚE
SOCIAL-POLITICE
ȘCOALA DOCTORALĂ
Domeniul: Sociologie**

**TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT**

***CUM AJUNGI OM POLITIC?
Studiu sociologic privind formarea carierei politice în
România***

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. CRISTINA GAVRILUȚĂ

Student-doctorand:

Costel Marian DALBAN

IAȘI

2022

CONTENT

INTRODUCERE	9
Capitolul I	17
PREZENȚA OMULUI POLITIC ÎN SOCIETATE ȘI IPOSTAZE ALE SALE	17
I.1. Două perspective privind originea omului politic	17
I.1.1. Universalitatea omului politic	17
I.1.2. Omul politic – consecință a existenței statului și a politicului în societate	19
I.2. Ipostaze ale omului politic în societate	19
I.2.1. Omul politic ca reprezentant al cetății	19
I.2.2. Omul politic carismatic	23
I.2.3. Omul politic- jucător	27
I.2.4. Omul politic tehnocrat	34
Capitolul II	37
ETAPELE FORMĂRII UNEI CARIERE POLITICE ȘI ARHITECTURA MOTIVAȚIONALĂ	37
II.1. Modele de planificare a unei cariere politice și etapele acestora	37
II.1.1. „Șansa și norocul”	38
II.1.2. O organizație rezolvă totul	38

II.1.3. Modelul auto-orientat.....	38
II.1.4. Discipolatul	39
II.2. Etapele formării unei cariere politice	39
II.2.1. Autocunoașterea	40
II.2.2. Evaluarea oportunităților	41
II.2.3. Explorare și experimentare.....	41
II.2.4. Lansarea în viața politică.....	42
II.2.5. Etapa de stabilizare și creștere	43
II.2.6. Etapa de declin și eliberare.....	43
II.3. Arhitectura motivațională în cariera politică ..	44
II.3.1. Teoria motivației umane a lui Mc Clelland.....	46
II.3.2. Teoria autodeterminării a lui Edward Deci și Richard Ryan	48
Capitolul III.....	51
CÂMPUL POLITIC ȘI CARIERA.....	51
III.1. Câmpul politic și agenții săi	51
III.2. Habitusuri și cariere politice	60
Capitolul IV	65
CAPITALURILE OMULUI POLITIC	65
IV.1. Capitalul politic și determinanții săi.....	66
IV.1.1. Partidele politice	68

IV.1.2. Mecanisme de recrutare a liderilor, organizarea ierarhică și traseele partizane	71
IV.1.3. Rețelele politice	75
IV.1.4. Acțiunea politică.....	78
IV.1.5. Puterea politică și reproducerea sa	80
IV.2. Capitalul social și determinații săi	83
IV.2.1. Apartenențele sociale.....	84
IV.2.2. Status și roluri sociale.....	86
IV. 3. Capitalul educațional și determinanții săi.....	87
IV.3.1. Studii, diplome și competențe certificate instituțional	88
IV.3.2. Expertiza în viața politică	91
IV.4. Capitalul economic și determinanții săi	93
IV.4.1. Banii ca sursă de capital simbolic și resursă politică.....	94
IV.4.2. Finanțarea-sursă de dominație și putere	99
IV.4.3. Aspecte legislative în finanțarea partidelor politice	102
Capitolul V.....	105
STUDIU PRIVIND FORMAREA UNEI CARIERE POLITICE ÎN ROMÂNIA. METODOLOGIA CERCETĂRII.....	105

V.1. Paradigma funcționalistă în cercetarea unei cariere politice	105
V.2. Scopul cercetării	106
V.3. Obiectivele cercetării	107
V.4. Întrebările de cercetare	107
V.5. Instrumente de cercetare	107
V.5.1. Documentarea	108
V.5.2. Interviu.....	113
Capitolul VI	123
PREZENTAREA	REZULTATELOR
CERCETĂRII	123
VI.1. Prezentarea și interpretarea rezultatelor în urma prelucrării informațiilor obținute prin documentare	123
VI.1.1. Capitalul educațional al omului politic.....	123
VI.1.2. Capitalul politic	140
VI.1.3. Capitalul economic al omului politic.....	150
VI.1.4. Capitalul social al omului politic	166
VI.2. Prezentarea și interpretarea rezultatelor în urma interviewării	177
VI.2.1. Factori care influențează alegerea unei cariere politice.....	179

VI.2.1.1. „Am dorit să fac bine”	179
VI.2.1.2. Hazardul	180
VI.2.1.3. Conjuncturalul	181
VI.2.1.4. Expertiza pe un domeniu	182
VI.2.1.5. Activismul în zona civică sau sindicală....	182
VI.2.2. Avantajele si dezavantajele unei cariere politice	183
VI.2.2.1. Accesul la pârghiile puterii	183
VI.2.2.2. Acumularea de experiență politică	184
VI.2.2.3. Confiscarea vieții personale	184
VI.2.2.4. Asumarea unor sacrificii personale	184
VI.2.2.5. Presiunea mediatică	184
VI.2.2.6. Confruntarea cu percepțiile sociale privind clasa politică	185
VI.2.3. Importanța capitalului politic în cariera politică	186
VI.2.3.1. „N-ai organizație, te-ai născut fără noroc!” ”	186
VI.2.3.2. Recrutarea și formarea în interiorul partidelor	188
VI.2.3.3. Managementul decizional politic	192

VI.2.4. Importanța capitalului educațional în formarea unei cariere politice.....	194
VI.2.4.1. Pregătirea educațională și evoluția politică.....	194
VI.2.4.2. Profesia și accesul la o carieră politică	199
VI.2.5. Importanța capitalului economic în formarea unei cariere politice.....	200
VI.2.5.1. Banul, o resursă necesară în politică?	200
VI.2.5.2. Finanțarea în politică	204
VI.2.6. Importanța capitalului social în formarea unei cariere politice.....	206
VI.2.6.1. Statusuri și roluri sociale înainte de cariera politică.....	206
VI.2.6.2. Apartenențe și rețele sociale	208
VI.2.6.3. Calitățile necesare în politică.....	210
Capitolul VII.....	217
CUM AJUNGI OM POLITIC?	217
VII.1. Tranzacționări și conversii de capital pe piața politică.....	217
VII.2. Patternuri de formare a unei cariere politice în România.....	221
VII.2.1. Debutul carierei politice	222

VII.2.1.1. Tiparul expertului.....	223
VII.2.1.2. Tiparul oligarhic	225
VII.2.1.3. Tiparul societal.....	227
VII.2.2. Dezvoltarea carierei politice.....	229
VII.2.2.1. Tiparul politic.....	230
VII.2.2.2. Tiparul societal.....	231
VII.2.2.3. Tiparul oligarhic	231
VII.2.2.4. Tiparul expertului.....	232
CONCLUZII	235
BIBLIOGRAFIE.....	247
Anexe	271

INTRODUCERE

Cum ajungi om politic. Studiu sociologic privind formarea carierei politice în România se dorește a fi o cercetare sociologică în vederea descoperirii felului în care se construiește o carieră politică în România.

Este un demers explorativ și comprehensiv, deopotrivă. Așadar, întreaga cercetare se construiește în jurul celor două mari direcții, valorificând o literatură de specialitate, documente oficiale și o cercetare de teren. Axul care centrează problematica prezentei lucrări este regăsit chiar din titlul studiului, „Cum ajungi om politic?”. În esență, motivația unei astfel de cercetări este dictată de descoperirea anumitor elemente care stau la baza formării unei cariere politice și mecanismele care contribuie la ascensiunea în ierarhia politică.

Am avut în atenție, în mod special, elemente de natură socială și nu am studiat zona psihocomportamentală sau imagologică a fenomenului. Acest aspect ar putea face subiectul unei cercetări viitoare. La întrebarea „Cum ajungi om politic?” M. Grawitz are un răspuns aplicat și raportat la realitățile sociale contextualizate: *„nu devii om politic în orice țară și în*

orice moment, ci în funcție de situația și instituțiile cu care intri în relații.”¹ Omul politic își modifică acțiunile și implicit motivațiile personale în funcție de contextul dat și de posibilitățile existente. Poate să aibă diferite motivații îndreptate fie către un ideal național, fie înspre dreptatea socială, ajungându-se până la o patologică sete de putere sau dorință de reușită.

Teza nu-și propune să ofere un răspuns universal valabil, ci mai degrabă, să verifice circulația capitalurilor în viața politică românească, valorificând teoria lui Pierre Bourdieu. Astfel, *scopul cercetării noastre este de a identifica patternuri de formare a omului politic în viața politică românească, din perspectiva a patru capitaluri.*

Într-o primă etapă, ne-am propus să analizăm omul politic prin prezența celor patru capitaluri (educațional, economic, social, politic) și, ulterior, să identificăm patternuri de formare în evoluția sa. Analiza sociologică pe care ne-o propunem în această lucrare

¹ Madeleine Grawitz, Jean Leca (eds.), *Traite de science politique*, Vol. III, L'action politique, Presses Universitaires de France, Paris, 1985, p. 35.

identifică o serie de tipare de construcție a unor cariere politice, specifice societății românești postdecembriste.

În egală măsură, cercetarea poate fi privită și ca o radiografie a resursei umane care evoluează pe scena politică actuală.² Teza noastră propune o analiză longitudinală a fenomenului, în care două situații se manifestă repetitiv, într-o anumite circularitate: *dobândirea puterii și menținerea acesteia*. Cercetarea noastră a evidențiat că această circularitate este mascată de un proces continuu de negociere cu diferiți actori, în care moneda de schimb ia forma capitalurilor utilizate. Întreg mecanismul se constituie ca un permanent proces de construcție și deconstrucție din care se nasc câștigători și perdanți.

Concret, cercetarea noastră s-a bazat pe studiul și analiza următoarelor aspecte:

- **3.049 de CV-uri** ale deputaților și senatorilor României în perioada legislativă 2000-2022, dintr-un total de 3.054, adică 99,83% dintre CV-uri (incluzând și parlamentarii care au finalizat înainte de termen).

² *Ibidem.*

Cauza pentru care nu au putut fi analizate toate CV-urile este absența lor de pe site-urile oficiale;

- **1.716 de declarații de avere** din perioada legislativă 2008-2022 dintr-un total de 2.001, adică 85,75%;
- **1.925 declarații de interese** din perioada legislativă 2008-2022, adică 96,2%. Lipsa datelor actualizate pe site-urile oficiale a condus la un număr insuficient statistic de declarații de avere și interese analizate în perioada 2000-2008;
- **31 de interviuri cu personalități politice** de stânga și de dreapta de pe eșichierul politic românesc, 23 din rândul organizațiilor de seniori și 8 din rândul membrilor de la organizațiile de tineret.

Obiectivele cercetării au fost următoarele:

1. *Identificarea capitalurilor dominante în rândul parlamentarilor români.*
2. *Evidențierea unui profil al omului politic român din perspectiva capitalurilor pe care le deține.*
3. *Identificarea unui mecanism prin care capitalurile sociale sunt transpuse în formule*

care să conducă la realizarea unei cariere politice.

Teza este structurată după cum urmează: primele patru capitole privesc o abordare teoretică a problematicii studiate, iar ultimele trei capitole cuprind partea practică a cercetării. Cercetarea noastră este una originală, în spațiul românesc neexistând ceva similar. Studiile realizate până acum au cuprins unele secvențe pe eșantioane mici și au dispus de interpretări specifice.

Capitolul I, „Prezența omului politic în societate” valorifică o literatură clasică din domeniul sociologiei, antropologiei și filosofiei urmărind să răspundă la o întrebarea aparent simplă, dar care anunță o problemă destul de complexă: Cât de veche este prezența omului politic? Am identificat în acest sens două răspunsuri. Primul, evocă universalitatea prezenței omului politic. Al doilea leagă originea sa de apariția statului, omul politic fiind un exponent al acestei forme de organizare socială.

Ca notă de originalitate în această secțiune, menționăm că am identificat o serie de ipostaze ale omului politic pe care le-am interpretat și adus la zi. Astfel, *omul politic ca exponent al cetății, omul politic carismatic,*

omul politic jucător, omul politic tehnocrat sunt ipostaze ale jucătorilor politici pe care le putem identifica cu ușurință pe scena puterii. De exemplu, omul politic jucător întruchipează imaginea tipului strateg, abil, rațional care valorizează din plin jocul politic și rolul pe care-l deține.

Capitolul II, „Etapale formării unei cariere politice și arhitectura motivațională” urmărește să identifice în plan politic câteva modele de planificare a unei cariere politice valorificând o literatură cu o pondere mai importantă în domeniul sociologiei organizațiilor și a resurselor umane.

Astfel, am creionat patru modele pe care am încercat ulterior să le verificăm prin intermediul interviului. Dacă *șansa și norocul* plasează cariera politică sub zodia hazardului, a întâmplării, *organizația rezolvă totul* anunță mai curând rolul echipei, al organizației într-o carieră politică. Spre deosebire de acestea, *modelul auto-orientat* prezintă cariera politică ca fiind un proiect personal, asumat până la capăt, un proiect prin care individul își valorifică întreg potențialul de care dispune. *Discipolatul* reprezintă o manieră de formare și creștere în

preajma unui lider recunoscut. Unii lideri politici au avut șansa de a se forma în preajma unor personalități, iar acest fapt le-a marcat întreaga carieră politică.

Tot în acest capitol, am construit o serie de etape ale formării unei cariere politice, inspirați fiind de lucrări din arealul resurselor umane. În opinia noastră, cariera politică poate fi codificată prin următoarele etape: *autocunoașterea, evaluarea oportunităților, explorarea și experimentarea, lansarea în viața politică, etapa de stabilizare și creștere, etapa de declin și eliberare.*

Cele două teorii pentru care am optat (teoria lui Mc. Clelland și teoria autodeterminării) surprind importanța arhitecturii motivaționale în cariera politică. Practic în afara unei motivații clare, cu greu putem vorbi de o carieră politică.

Capitolul III, „Câmpul politic și cariera” plasează întreg demersul nostru în aria câmpului politic, așa cum a fost definit de Pierre Bourdieu și pe care l-am nuanțat cu o serie de trimiteri antropologice (M. Mauss, D. Le Breton, M. Maffesoli) sau a unor sociologi precum M. Weber, David L. Swartz sau V. S. Dâncu). În esență, am avut în atenție un dublu înțeles al câmpului politic: primul,

ca un „*câmp de forțe*” și al doilea, ca un spațiu ce furnizează o serie de „*produse*” pe piața politică și socială. Îndiferent de faptul că sunt *luptători* sau *oportuniști* cei care populează câmpul politic prezintă un anume profil, iar noi am sintetizat următoarele categorii: *intelectualii*, *întreprinzătorii*, *militanții* și *politicianul de tip franciză*. Intrarea în acest câmp, este condiționată de o serie de condiții și de parcurgerea unor ritualuri de inițiere. Exigențele cele mai importante, așa cum au fost enunțate de Weber sau Bourdieu sunt cele de natură economică, educațională, cele de timp liber, disciplina și dresajul și, desigur, fidelitatea. Toate acestea fac din câmpul politic un spațiu extrem de important din punct de vedere simbolic, care permite dezvoltarea și manifestarea unui *habitus*. Este vorba de o serie de dispoziții, îndelung sedimentate, care se manifestă în mod inconștient într-un anume simț practic. El este unul extrem de util pe scena politică.

Capitolul IV, „Capitalurile omului politic” tratează din punct de vedere teoretic cele patru capitaluri pe care le vom studia în partea practică, identificând pentru fiecare dintre ele o sumă de determinanți specifici

care vor fi valorificați în cercetarea noastră. Capitalurile (social, economic, educațional și politic) pe care le putem identifica și analiza în cariera politică, ocupă poziții diferite în cazul politicienilor, unele fiind dominante, iar altele recesive. În funcție de poziția acestora și de o serie de interese au loc schimburi și conversii de capital pentru a se maximiza șansele pe piața politică.

Capitolul V prezintă întreg cadrul metodologic al cercetării. Întreaga abordare a fost gândită dintr-o perspectivă funcționalistă pe care am adaptat-o universului politic. Cercetarea noastră se sprijină pe întrebări de cercetare și privilegiază un demers calitativ de culegere a datelor folosind *documentarea și interviul*. Cele două metode ne-au ajutat să identificăm principalele capitaluri care se regăsesc pe piața politică românească postdecembristă.

Pentru fiecare capital teoretizat s-au identificat o serie de indicatori pe care i-am urmărit mai apoi în documentele oficiale (CV-uri, declarații de avere și declarații de interese) Astfel, am luat în calcul, de exemplu, statutul social al actorului politic, formarea educațională, diferite forme de posesiune, valoarea

conturilor bancare, apartenența la diferite organizații, asociații etc. Interviuurile au avut la bază mai multe unități tematiche, fiecare corespunzând unui tip de capital. În plus, am încercat să aprofundăm o serie de aspecte ce țin de unii indicatori contabilizați prin analiza documentelor, cât și elemente ce țin de mecanismele de conversie a capitalurilor. Datele obținute prin documentare au fost analizate statistic cu ajutorul programului SPSS, iar cele obținute pe bază de interviu au fost supuse unei analize calitative. Universul cercetării a fost format din politicienii din Senat și Camera Deputaților după anul 2000.

Capitolul VI cuprinde prezentarea și interpretarea datelor rezultate în urma analizei documentelor și aplicării interviului. Consecvenți cu partea teoretică, dar și cu construcția metodologică a cercetării, analiza s-a realizat în funcție de cele patru tipuri de capitaluri studiate.

Din punctul de vedere al *capitalului educațional* cercetarea a evidențiat că oamenii politici sunt în mare parte posesori de diplome universitare, majoritatea obținute la universități de tip A cu tendință de creștere a universităților de tip C; numărul celor cu diplome de

masterat și doctorat este în scădere; există o serie de categorii socio-profesionale cu disponibilitate pentru viața politică (avocați, ingineri, profesori universitari); am constatat o creștere a ponderii parlamentarilor din științele socio-umane în defavoarea celor din domeniul ingineriei și științei; partidele mici au o selecție modestă în funcție de nivelul studiilor.

Rezultatele privind *capitalul politic* atestă următoarele: accesarea într-o formațiune politică este în corelație directă cu formarea unei cariere; există o serie de regulamente, norme și practici în virtutea cărora se accede la o formațiune politică; nivelul de descentralizare a managementului politic influențează traseul de carieră al omului politic; funcțiile politice sau administrative potențează șansele omului politic de a accede și de a-și menține puterea. Gradul de reproducere și de circulație a puterii a fost analizat prin prisma numărului de mandate politice obținute.

Capitalul economic al omului politic a fost reprezentat de analiza declarațiilor de avere, prin posesia terenurilor, a clădirilor, a autovehiculelor, a bunurilor de valoare, a plasamentelor, sau a contractelor cu statul. Lista

este completată și de nivelul datoriilor avute sau a cadourilor obținute. Corelațiile s-au realizat cu vectori precum numărul de mandate, nivelul studiilor etc. Rezultatele evidențiază următoarele: intrarea în politică se corelează într-o proporție importantă cu existența unui capital economic; cariera politică a reprezentat pentru mulți și o posibilitate de sporire a capitalului financiar; capitalului economic se regăsește în bunuri mobile și imobile și mai puțin în zona investițiilor și plasamentelor; există un număr destul de mare de politicieni care au credite.

Cât privește ultimul *capital*, cel *social*, declarațiile de interese au ajutat în formarea unei imagini de ansamblu. Calitatea de membru în diferite entități juridice, calitatea de acționar, apartenența la diferite ONG-uri, determinanți sociali, precum vârsta, sexul, starea civilă, numărul de copii, aceste elemente au ajutat la întregirea imaginii capitalului social. În esență, profilul social al omului politic din România este: căsătorit, minim un copil, membru în diferite entități juridice, membru în biroul de conducere a organelor de conducere, administrare și control ale societăților comerciale, ale

regiilor autonome, ale companiilor/societăților naționale, ale instituțiilor de credit, membru în mișcarea sindicală, deține una sau mai multe funcții înainte de accesarea la viața politică.

Rezultatele interviurilor provin de la persoane din 15 circumscripții electorale, acoperind marile centre de dezvoltare economică, socială din România. Majoritatea au avut funcții politice importante, dar și poziții în aparatul guvernamental. Răspunsurile primite nuanțează foarte mult înțelegerea felului în care se poate construi o carieră politică în România astăzi. Din perspectivă motivațională răspunsurile glisează între dorința de a face bine și hazard, punctându-se expertiza, sau apartenența la diferite organizații. Dacă avantajele unei cariere politice sunt recunoscute de marea majoritate a respondenților ca fiind accesul la pârgurile puterii, dezavantajele cele mai des enunțate sunt: confiscarea vieții personale, sacrificii personale și familiale, confruntarea cu percepții și stereotipuri negative sau lupta mediatică. În ceea ce privește importanța capitalurilor se constată o proiecție ideală și o stare de fapt. Între ceea ce este și ceea ce ar trebui să fie se instituie un interval al jocului politic.

Astfel, în opinia respondenților un rol important îl are capitalul financiar și cel politic. Apartenența la o formațiune politică și legăturile directe cu liderii acesteia poate schimba destine. Capitalul educațional și cel social au o importanță contextualizată și țin mai degrabă de mecanismele de funcționare și de imagine ale unei formațiuni politice. Contextul social și politic face ca unele capitaluri să aibă o mai bună imagine în rândul electoratului, fapt ce poate înclina balanța înspre cei care le dețin și le pot valorifica pe piața politică.

Capitolul VII, este ultimul capitol al tezei în care am încercat să construim câteva modele de conversie a capitalurilor plecând de la rezultatele obținute și bazându-ne pe faptul că în cazul aceleiași persoane pot exista mai multe tipuri de capital, unele dominante, iar altele recesive. Capitolul este unul original și surprinde traseele de tranzacționare și conversie a capitalurilor pe piața politică. Ca urmare a acestui fenomen, realizat mai mult în plan simbolic se identifică anumite patternuri de formarea unei cariere politice. Debutul unei cariere politice este reprezentată de conversia celor trei capitaluri (economic, social, educațional) în capital politic. Astfel,

omul politic ia forma tiparul oligarhic (capitalul economic este dominant), tiparul societal (capitalul social este dominant) sau tiparul expertului (capitalul educațional este dominant). Dezvoltarea carierei politice aduce cu sine un al patrulea pattern, mai exact tiparul politic (capitalul politic este dominant).

Pentru mine întregul demers a fost o adevărată provocare intelectuală dublată de o curiozitate pe măsură. Fără îndoială generosul material cules suportă și alte corelații. La fel și interpretările făcute. Cu siguranță însă, rezultatele prezentate în paginile acestei teze pot să furnizeze o imagine destul de clară asupra felului cum devii om politic în România postdecembristă.

În esență, întreaga cercetare mi-a arătat că dincolo de rețete de succes, dincolo de vizibilele și tenebroasele jocuri politice, dincolo de calculul rațional, ceva ne scapă întotdeauna. Nu putem spune cu certitudine de ce un personaj politic este adulat sau un altul respins, de ce un profesionist desăvârșit este catastrofal politic, iar un ins mai puțin mobilat intelectual face o carieră de succes. Acesta este magia jocului politic care ne provoacă spre a o cerceta și înțelege.

BIBLIOGRAFIE

Cărți:

1. Afloroaei, Ștefan, *Despre simțul vieții*, Iași, Editura Polirom, 2021.
2. Afloroaei, Ștefan, *Întâmplare și destin*, Iași, Editura Institutul European, 1993.
3. Arendt, Hannah, *Între trecut și viitor. Opt exerciții de gândire politică*, București, Editura Antet, 1997.
4. Aristotel, *Politica*, București, Editura IRI, 2015.
5. Arnold von Gennepe, *Riturile de trecere*, Iași, Editura Polirom, 1996.
6. Asiminei, Romeo, *Sociologie electorală. Alegeri, alegători și comportamente de vot*, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2013.
7. Blanchet, Alain, Gotman Anne, Fancois de Singly, Kaufmann Jean Claude, *Ancheta și metodele ei*, București, Editura Polirom, 1998.
8. Ballandier, Georges, *Antropologie politică*, București, Editura Amarcord, 1998.
9. Bartolini, Stefano și Mair, Peter, *Challenges to Contemporary Political Parties*, în *Political Parties and Democracy*, Larry Diamond și Richard Gunther (editori), John Hopkins University Press, 2001, Apud. Pippa Norris, Building Political Party.
10. Bauman, Zygmunt, *Modernitatea lichidă*, București, Editura Antet XX Press, 2000.
11. Bauman, Zygmunt, *Comunitatea. Căutarea siguranței într-o lume nesigură*, București, Editura Antet, 2001.

12. Bădescu, Gabriel, Comșa, Mircea, Gheorghită, Andrei, Stănuș, Cristina, Tufiș, Claudiu, *Implicarea civică și politică a tinerilor. (Civic Involvement of Youth)*, Constanța, Editura Dobrogea, 2010.
13. Bădescu, Gabriel, *Social Capital and Public Participation*, Bucuresti, Editura Tritonic Press, 2013.
14. Best, Heinrich and Cotta, Maurizio, *Parliamentary representatives in Europe, 1848–2000: legislative recruitment and careers in eleven European countries*, Oxford, University Press, 2000.
15. Bernard, Denni, Lecomte, Patrick, *Sociologia Politicului*, Vol. 1, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2004.
16. Boudon, Raymond, *Tratat de sociologie*, București, Editura Humanitas, 2006.
17. Boudon, Raymond, *L'inegalite de chances*, Paris, Fayard, 2011.
18. Bourdieu, Pierre, *Despre câmpul politic*, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2002.
19. Bourdieu, Pierre, Jean-Claude, Passeron, *La Reproduction. Éléments d'une théorie du système d'enseignement*, Paris, Editura Minuit, 1970.
20. Bourdieu, Pierre, Jean-Claude, Passeron, *Les héritiers*, Paris, Editura Minuit, 1964.
21. Bourdieu, Pierre, *Quelques propriétés des champs*, în *Questions de sociologie*, Paris, Édition Minuit, 1980.
22. Bourdieu, Pierre, *Questions de sociologie*, Paris , Edition de Minuit, 1984.

23. Bourdieu ,Pierre, *Regulile artei*, București, Editura Art, 2012.
24. Bourdieu, Pierre, *Limba și putere simbolică*, București, Editura Art, 2012.
25. Bourdieu, Pierre, *Simțul practic*, Iași, Editura Institutul European, 2001.
26. Bourdieu, Pierre, *Le sens pratique*, Paris, Edition De Minuit, 1980.
27. Bourdieu, Pierre, *Cultural reproduction and social reproduction*, în J. Karabel & A. Halsey (Eds.), *Power and ideology in education*, New York, Oxford University Press, 1977.
28. Bourdeau, George, *La politique aux pays des merveilles*, Paris, Editura Puf, 1979.
29. Carp, Radu, *Religie, politica & statul de drept*, București, Editura Humanitas, 2013.
30. Clastres, Pierre, *Societatea contra statului*, București, Editura Ararat, 1995.
31. Culianu, Ioan Petru, *Eros și magie în Renaștere. 1484*, Iași, Editura Polirom, 2003.
32. David le Breton, *Antropologia corpului și modernitatea*, București, Editura Amarcord, 2002.
33. Dâncu, Vasile Sebastian, *Triburile. O patologie a politicii românești de la Revoluție la Generația Facebook*, Cluj- Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2015.
34. Fitzek, Sebastian, *Sacrul și puterea politică. Abordări psihosociale ale imaginarului colectiv*, București, Editura Prouniversitaria, 2020.
35. Frigioiu, Nicolae, *Politologie și doctrine politice*, Vol. I, București, Editura Economică, 2007.

36. Frigioiu, Nicolae, *Politologie și doctrine politice – Puterea imaginii și imaginarul Puterii*, București, Editura Economică, 2010.
37. Gavriluță, Cristina, *Socioantropologia fenomenului religios*, Iași, Editura Axis, 2003.
38. Gavriluță, Cristina, *Negativul cotidianului*, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2017.
39. Gavriluță, Cristina și Bădulescu, Dana, *Cărțile care ne dau aripi*, București, Editura Eikon, 2019.
40. Gavriluță, Nicu, *Mit, magie și manipulare politică*, Iași, Editura Institutul European, 2015.
41. Gavriluță, Nicu, *Culianu, jocurile minții și lumile multidimensionale*, Iași, Editura Polirom, 2000.
42. Gavriluță, Nicu, *De ce ne plac supereroii? O mitologie a filmelor Marwel*, Iași, Editura Polirom, 2022.
43. Goffman, Erving, *Viața cotidiană ca spectacol*, București, Editura Comunicare.ro, 2003.
44. Gusti, Dimitrie, *Știința și pedagogia Națiunii*, București, Editura Imprimeria Națională, 1941.
45. Guy, Peters, *The Politics of Bureaucracy*, Routledge, Abingdon, 2010.
46. Hâncean, Marian Gabriel, *Rețelele sociale. Teorie, metodologie și explicații*, Iași, Editura Politom, 2014.
47. Kaufmann, Jean-Claude, *L'invention de soi. Une théorie de l'identité*, Paris, Armand Colin, 2004.
48. Lapierre, William, *Viața fără stat? Eseu asupra puterii politice și inovației sociale*, Iași, Editura Institutul European, 1977.

49. Liiceanu, Gabriel, *Prefață la Johan Huizinga, Homo ludens*, București, Editura Humanitas, 2012.
50. Maffesoli, Michel, *Le temps des tribus, le déclin de l'individualisme dans les sociétés de masse*, Paris, Editura Meridiens, 1988.
51. Maffesoli, Michel, *Le temps des tribus: Le déclin de l'individualisme dans les sociétés postmodernes*, Paris, Edition La Table Ronde, 2000.
52. Manoilescu, Mihail, *Etica politică*, București, Editura Spandugino, 2010.
53. Max, Weber, *Economie și societate. Fundamente ale sociologiei. Interpretări*, Vol. I și II, Craiova, Editura Beladi, 2019.
54. Max, Weber, *Politica, o vocație și o profesie*, București, Editura Anima, 1992.
55. Max, Weber, *Rationality and Modernity*, London, Editura Allen and Unwin, 2013.
56. Miftode, Vasile, *Tratat de metodologie sociologică*, Iași, Editura Lumen, 2011.
57. Mihăilescu, Ștefania, *Din istoria feminismului românesc. Studiu și antologie de texte (1929 - 1948)*, Iași, Editura Polirom, 2006.
58. Mișu, Achim, *Sociometria, Eseu critic*, București, Editura Politică, 1967.
59. Miroiu, Adrian, *Fundamentele politicii*, Vol. al II-lea. *Raționalitate și acțiune colectivă*, Iași, Editura Polirom, 2007.
60. Miscoiu, Sergiu, *Mituri politice în România contemporană*, Cluj Napoca, Editura Institutul European, 2012.

61. Monet, Pierre, *Rațiunea națiunilor, Reflecții asupra democrației în Europa*, Paris, Editura Gallimard, 2006.
62. Nietzsche, Friedrich, *Dincolo de bine și de rău*, București, Editura Humanitas, 1991.
63. Pleșu, Andrei, *Pe mâna cui suntem – mica antologie, a tragicomediei românești*, București, Editura Humanitas, 2018.
64. Preda, Cristian, *Introducere în științe politice*, București, Editura Polirom, 2013, preluat citat din Maurice, Duverger, *Les partis politiques*, Paris, Armand Colin, 1976.
65. Preda, Marian, *Comportament organizațional. Teorii, exerciții și studii de caz*, Iași, Editura Polirom, 2006.
66. Sidor, Daniel, *Cum percepem puterea politică?*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2012.
67. Stoica, Virgil, *Procesul și analiza politicilor publice*, Iași, Editura Fides, 1998.
68. Bourdieu, The University of Chicago Press, 2013.
69. Bourdieu, *Limba și putere simbolică*, București, Editura Art, 2012.
70. Veblen, Thorstein, *The theory of Business Enterprise*, Routledge, 1978.
71. Zamfir, Cătălin, Lazăr, Vlăsceanu, *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1993.

Reviste:

1. Aaldering, Loes, *Political Representation and Educational Attainment: Evidence from the Netherlands (1994–2010)*, Political Studies Association, Vol. 65, 9 Iulie 2016.

2. Allen, Nicholas, Magni, Gabriele, Searing, Donald & Warncke, Philip, *What is a career politician? Theories, concepts, and measures*, European Political Science Review, Vol. 12, No.2, 2020, doi:10.1017/S1755773920000077.
3. Almond, Abraham and Coleman, James Smoot, *The Politics of the Developing Areas*, Princeton Legacy Library, Journal of Asian Studies; Ann Arbor, Mich., etc. Vol. 20, Iss. 1, (Nov 1, 1960), Published: Mar 8, 2015, Lucy.
4. Audickas, Lukas, Cracknell, Richard, Bellis, Alexander, *Social background of Members of Parliament 1979-2017*, UK Parliament, 5 November 2019.
5. Bădescu, Gabriel, Sandu, Dani, Angi, Daniela, Greab, Carmen, *Youth study Romania 2018/2019*, Publisher: Friedrich-Ebert-Stiftung e.V., April 2019, disponibil online la https://www.researchgate.net/publication/332275427_YOUTH_STUDY_ROMANIA_20182019
6. Bauer, Michel and Mourot Benedicte, Bertin, *National models for making and legitimating elites A comparative analysis of the 200 top executives in France, Germany and Great Britain*, European Societies, Vol. 1, 1999, disponibil online la, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14616696.1999.10749923>
7. Beniers, Klaas J., Dur, Robert, *Politicians`motivation, political culture and electoral competition*, Cesifo working Paper No.

1228, Category 2, Public Choice, June 2004, disponibil online la https://www.cesifo.org/DocDL/cesifo1_wp1228.pdf

8. Bjarnegård, Elin, *Men in Politics. Revisiting Patterns of Gendered Parliamentary Representation in Thailand and Beyond*, Sweden, Editura Vastra Aros, 2010, disponibil online la <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:277910/FULLTEXT01.pdf>
9. Bourdieu, Pierre, *The forms of capital*, în J. G. Richardson (Eds.), *Handbook of theory and research for the sociology of education*, New York, Greenwood Press, 1986, disponibil online la <https://www.socialcapitalgateway.org/sites/socialcapitalgateway.org/files/data/paper/2016/10/18/rbasicsbourdieu1986-theformsofcapital.pdf>
10. Browning, P. Rufus and Herbert, Jacob, *Power Motivation and the Political Personality*, The Public Opinion Quarterly, Vol. 28, No. 1, Oxford University Press, American Association for Public Opinion Research, 1964, disponibil online la <http://www.jstor.org/stable/2747329> .
11. Cigane, Lolita and Ohman, Magnus, *Political Finance and Gender Equality*, White Paper Series, August 2014, disponibil online la https://www.ifes.org/sites/default/files/political_finance_and_gender_equality.pdf
12. Chiru, Mihail, Ciobanu, Ionuț, *Legislative Recruitment and Electoral System Change: The*

- case of Romania*, CEU Political Science Journal, Vol. 4, No.2, 2009.
13. Coetzee, Melinde & AMG, Schreuder, *The Relationship Between Career Patterns And Personality Types*, South African Journal of Industrial Psychology, Vol. 28, No.1, 2002.
 14. Cracknell, Richard, Tunnicliffe, Richard, Barton, Cassie, Audickas, Lukas, *Social background of Members of Parliament 1979-2019*, UK Parliament, House of Commons Library, 15 februarie 2022, disponibil online la <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7483/#fullreport>.
 15. Dalban, Costel Marian, *How to Become a Politician? Recruitment Mechanisms in Political Parties*, in Rsep conferences ISBN: 978-605-06961-3-4/, April 2020.
 16. Dalban, Costel Marian., *The presence of women on the Romanian political scene*, Scientific Annals of the “Alexandru Ioan Cuza” University, Iași. New Series Sociology and social work Section, [S.I.], Vol. 13, No. 1, jul. 2020. ISSN 2066 – 8961, disponibil online la <https://anale.fssp.uaic.ro/index.php/asas/article/view/594>.
 17. Dekmejian, R. Hrair, *Patterns of political leadership: Egypt, Israel, Lebanon*, State University of New York Press, 1975.
 18. Degenne, Alain et Forsé, Michel, *Les réseaux sociaux* în Flux Cahiers scientifiques internationaux Réseaux et Territoires, Nr. 20, 1995, disponibil online la

https://www.persee.fr/doc/flux_1154-2721_1995_num_11_20_1587.

19. Durmus, A. Yuksek, *Evaluarea importanței capitalului social pentru conversia formelor capitalului: o abordare critică a modelului bourdieusian*, Gaziantep University Journal of Social Sciences, Vol. 17, No. 3, iulie 2018, DOI:10.21547/jss.383047
20. Durose, Catherine, Richardson, Lie, Combs, Ryan M., Eason, Christina, and Gains, Francesca, *Acceptable difference': Diversity, representation and pathways to UK politics*, Parliamentary Affairs, Vol.66, No.2, 2013.
21. Easton, David, *The political system: An Inquiry into the State of Political Science*, The Political Science Quarterly, Vol. 68, No. 3, New York, 1953.
22. Gavriluță, Cristina și Dalban, Costel Marian, *Semnificațiile clasice ale revoluției în gândirea lui Pere Andrei. Interpretări și relevanțe actuale*, în Polis. Revistă de științe politice, Vol. IX, Nr. 4 (34), 2021, septembrie-noiembrie 2021, Editura Institutul european, Iași, disponibil online la <http://revistapolis.ro/434-cgavriluta-2/>
23. Gavriluță, Cristina, *The Everyday Sacred. Symbols. Rituals. Mythologies.*, Saarbrücken, Germany, LAP Lambert Academic Publishing, 2013.
24. Gavriluță, Cristina, *The Book in Collective Representations and Images*, în revista *Philologica Jassyensia*, Vol. XVI, Nr. 1(31), 2020, disponibil online la

- https://www.philologica-jassyensia.ro/upload/XVI_1_Cuprins_ro.pdf
25. Gunnar, L. H. Svendsen, *Studying social capital in situ: A qualitative approach*, în revista *Theory and Society*, Vol. 35, 2006, disponibil online la <https://doi.org/10.1007/s11186-006-6780-3>
 26. Harrington, Joseph E., *Economic Policy, Economic Performance, and Elections* în *American Economic Review*, Vol. 83, Nr. 1, 1993.
 27. Hazan, Reuven Y. and Rahat, Gideon, *Candidate Selection Methods and Consequences*, în Richard S. Katz, William J. Crotty, *Handbook of Party Politics*, Sage Publication Ltd., January, 2006, disponibil online la <https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/handbook-of-party-politics/book226149>
 28. Jenkins, Craig J., *Resource Mobilization Theory and the Study of Social Movements*, *Annual Review of Sociology*, Vol. 9, No.1, 1983.
 29. Laginder, Ann-Marie, Nordvall, Henrik, Crowther, Jim, *Popular Education, Power and Democracy Swedish Experiences and Contributions*, 2013, disponibil online la <https://education.uw.edu/sites/default/files/1279/Popular-Education-Power-Democracy-WEB.pdf>
 30. Lawrence, Daniel, *The rise and fall of the local government careers service*, *Local Government Studies*, Vol. 19, No. 1, Routledge, 2008, disponibil online la <https://doi.org/10.1080/03003939308433666>
 31. Lilleker, Darren G. and Koc-Michalska, Karolina, *What Drives Political Participation? Motivations*

- and Mobilization in a Digital Age*, Political Communication, Vol. 34, No.1, 2017, DOI: 10.1080/10584609.2016.1225235.
32. Lowie, Robert, *Some Aspects of Political Organization Among the American Aborigines*, în The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, Vol 78, No. ½, 1948.
 33. Lundell, Krister, *Determinants of Candidate Selection: The Degree of Centralization in Comparative Perspective*, publicat în Comparative Perspective, Vol. 10, 2004.
 34. Marvick, Dwaine, *Political Recruitment and Careers*, International Encyclopedia of the Social Sciences, disponibil online la <https://www.encyclopedia.com/social-sciences/applied-and-social-sciences-magazines/political-recruitment-and-careers>
 35. Muntean, Ioana, *Selecția și recrutarea elitelor parlamentare*, Universitatea București, Sfera Politicii, Nr. 2 (184), 2015.
 36. Norton, E. Long, *The political act as an act of will*, The American Journal of Sociology, Nr 1, Iulie 1963, disponibil online la https://www.jstor.org/stable/2775305?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents
 37. Pasti, Vladimir, *Criza elitelor naționale*, Revista Inovația Socială, Vol. 3, Nr.1, 2011.
 38. Pleșu, Andrei, *Actori gazetari, politicieni*, Dilema Veche, Nr. 321, 8-14 aprilie 2010.
 39. Ross, Sheriff F., *Women and Political Leadership*, Affilia, Journal of Women and Social Work, Vol. 24 No.1, 2009, disponibil online la

<https://www.deepdyve.com/lp/sage/women-and-political-leadership>
MmQpS9CRmY?articleList=%2Fsearch%3Fquery%3Dwomen%2Bin%2Bpolitics

40. Ryan, Richard M. and Deci, Edward L., *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*, *The American psychologist*, Vol. 55, 2000, 10.1037/0003-066X.55.1.68.
41. Schlesinger, Joseph A., *Ambition and Politics: Political Careers in the United States*, Vol 61, No. 3, *American Political Science Review*, Chicago: Rand McNally and Co., 1966, DOI:10.2307/1976098, disponibil online la <https://www.cambridge.org/core/journals/american-political-science-review/article/abs/ambition-and-politics-political-careers-in-the-united-states-by-joseph-a-schlesinger-chicago-rand-mcnally-and-co-1966-pp-xv-226-600/159220C828A0AAAC68538BA1DE7DE01B>
42. Stahl, Michael J., *Achievement, power and managerial motivation: Selecting managerial talent with the job choice exercise*, *Personnel Psychology*, Vol. 36, No. 4, 1983.
43. Stockemer, Daniel and Sundström, Aksel, *Age representation in parliaments: Can institutions pave the way for the young?*, *European Political Science Review*, Vol. 10, No.3, 2018.
44. Stringer, Kate, Kerpelman, Jennifer, Skorikov, Vladimir, *Career Preparation: A Longitudinal, Process-Oriented Examination*, *Journal of*

Vocational Behavior, Vol. 79, No. 1, Aug 2011,
doi: 10.1016/j.jvb.2010.12.012. PMID:
21804641; PMCID: PMC3143480.

45. Svendsen, Gunnar L.H., *Studying social capital in situ: A qualitative approach*, în revista Theory and Society, Vol. 35, 2006, disponibil online la <https://doi.org/10.1007/s11186-006-6780-3>
46. Szelényi, Ivan and Szelényi, Szonja, *Circulation or Reproduction of Elites during the Postcommunist Transformation of Eastern Europe: Introduction*, Theory and Society, Vol. 24, No. 5, 1995, disponibil online la <http://www.jstor.org/stable/657845>.
47. Villarreal, Héctor, *Political Recruitment Theory on Cabinet Appointments, Theme panel: Political Elites: Comparative Perspectives*, 21st IPSA World Congress of Political Science, 2009, disponibil online la https://www.academia.edu/2595758/Political_Recruitment_Theory_on_Cabinet_Appointments
48. Wittman, Donald, *Candidate Motivation: A Synthesis of Alternative Theories*, The American Political Science Review, Vol. 77, No. 1, American Political Science Association, Cambridge University Press, 1983, disponibil online la <https://doi.org/10.2307/1956016> .